

اثر بخشی تئاتر درمانی بر ناگویی هیجانی زوجین معلول جسمی حرکتی

محبوبه صلاحی^۱، امیر طباطبایی^۲

^۱ دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قوچان / Atena.darvishi@chmail.ir

^۲ دانشگاه آزاد اسلامی واحد قوچان / tabatabaei.amir@gmail.com

چکیده

هدف پژوهش حاضر اثربخشی تئاتر درمانی بر ناگویی هیجانی زوجین معلول جسمی حرکتی بود. روش این تحقیق نیمه آزمایشی (طرح پیش آزمون - پس آزمون با گروه کنترل نابرابر) بود. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه زوجین معلول تحت پوشش بهزیستی مشهد در سال ۱۳۹۶ بود و از این میان تعداد ۶۰ نفر از آنها به صورت در دسترس و داوطلبانه برگزیده و به دو گروه شاهد و آزمون تقسیم شدند. برای جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه ناگویی هیجانی تورنتو (TAS-20) استفاده گردید. پس از اجرای پیش آزمون، مداخله درمانی (تئاتر درمانی) طی ۸ جلسه ۹۰ دقیقه ای به گروه آزمایش ارائه گردید. پس از پایان برنامه آموزشی، از هر دو گروه پس آزمون گرفته شد. برای تحلیل داده ها از روش تحلیل کواریانس استفاده شد. نتایج نشان داد که آموزش تئاتر درمانی بر ناگویی هیجانی زوجین معلول جسمی حرکتی موثر بوده است ($P < 0.05$). بنابر این سازمان بهزیستی برای کاهش ناگویی هیجانی زوجین معلول جسمی حرکتی می تواند از برگزاری دوره های آموزش تئاتر درمانی یاری جوید.

کلید واژگان: تئاتر درمانی، ناگویی هیجانی، زوجین معلول جسمی حرکتی

مقدمه

معلولیت ایجاد اختلال در رابطه بین خود و محیط است. به عبارت دیگر مجموعه ای از عوامل جسمی، ذهنی و یا ترکیبی از آنها را که به نحوی در زندگی شخص اثر سو بر جای گذارد و مانع ادامه زندگی وی به صورت طبیعی میگردد. معلولیت میگویند [1].

معلول به فردی اطلاق می شود که ضایعه جسمی، ذهنی یا توام ناشی از توارث یا محیط در سلامت و کارایی عمومی او به طور مستمر اختلال قابل توجهی به وجود آورد به طوری که این اختلال از استقلال وی در زمینه های فردی اجتماعی و اقتصادی کاسته است [2].

ناگویی هیجانی اختلال ویژه در پردازش هیجانی است، که بیشتر به کاهش توانمندی در شناسایی و تشخیص هیجان ها اشاره دارد [3]. ناگویی هیجانی سازه ای چند وجهی متشکل از دشواری در شناسایی احساسات و تمایز بین احساسات و تهییج های بدنی مربوط به

برانگیختگی هیجانی، دشواری در توصیف احساسات برای دیگران، قدرت تجسم محدود که بر حسب فقر خیال پردازی ها مشخص می شود، سبک شناختی عینی (غیر تجسمی)، عمل گرا و واقعیت محور یا تفکر عینی [4]. افراد مبتلا به ناگویی هیجانی، تهییج های بدنی بهنجار را بزرگ کرده، نشانه های بدنی انگیزندگی هیجانی را بد تفسیر می کنند، درماندگی هیجانی را از طریق شکایت های بدنی نشان می دهند و در اقدامات درمانی نیز به دنبال درمان نشانه های جسمانی هستند [4]. پژوهش ها نشان داده اند که افراد مبتلا به ناگویی هیجانی در شناسایی صحیح هیجان ها از چهره دیگران مشکل دارند و ظرفیت آنها برای همدردی با حالت های هیجانی دیگران محدود است [5].

از طرفی نمایش یعنی غریزه دگرگون شدن، به ارمغان آورنده سکون و آرامش است [6]. توجه به خصلت درمانی نمایش کم کم جای آن را در روان درمانی، آموزش و تعلیم و تربیت باز می کند و نمایش درمانی^۱ با محدوده ای مشخص پذیرفته می شود. روشی برای درمان بیماری ها که در آن بیمار یا فرد مستعد بیماری نقشی را بازی می کند که با آنچه او را آزار می دهد رابطه دارد. سایکودراما^۲ به افراد اجازه می دهد تا از قوه تخیل و توان انگاره زایی خود به عنوان پایه و اساس اجرای نمایش بهره ببرند. استفاده از این قوه و توانایی به بهترین شکل، ظرفیت فرد را برای حضور در دنیایی که بزرگتر از زندگی است اثبات می کند [7].

از جمله روش هایی که می توان در زمینه درمان معضلات و مشکلات روحی و روانی به کار گرفت «هنر درمانی» است. یکی از شاخه های هنر درمانی، بازی درمانی است که خود به شاخه های گوناگونی چون روان نمایش و نمایش درمانی تقسیم می شود [9]. در تعریف تئاتر درمانی به عنوان یک فرایند درمانی، می توان گفت عبارت از: یک روش درمانی است که به شرکت کنندگان در این فرایند کمک می کند مسائل اجتماعی و روان شناختی شان را در بافتی واقعی بازآفرینی کنند، نه فقط در مورد آنها حرف بزنند [7]. تاتر درمانی روشی است که فرد به یک موقعیت ویژه پاسخ می دهد، با تمرکز بر روی واکنش های رفتاریش، سیستم اعتقادیش در مورد خود، دیگران و جهانی که در آن زندگی می کند، احساس و پیامدهایی که آن پاسخ برایش در بر دارد [9].

^۱ Theatre therapy
Psycho & ^۲ Drama